

Облікова картка ДіР

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0223U001640

Державний реєстраційний номер: 0122U000709

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 01-02-2023

II. Етап виконання ДіР

Номер етапу: 1

Назва етапу: Визначення об'єктів досліджень у Правобережному степовому Придніпров'ї та інвазійних і прогресуючих видів на їх території. Встановлення видів-трансформерів, що впливають на природні рослинні трав'яні угруповання залежно від їх видового складу та екологічної специфіки оселищ чи біотопів, які вони опановують

Початок етапу: 01.2022

Закінчення етапу: 12.2022

Вид звітного документа: Проміжний звіт

III. Відомості про виконавця ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Криворізький ботанічний сад Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05540072

Місцезнаходження: вул. Маршака, буд. 50, м. Кривий Ріг, Криворізький р-н., Дніпропетровська обл., 50089, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Розмір організації:

Телефон: 380564384922, 380564384803, 380564384802

IV. Відомості про співвиконавців ДіР

V. Відомості про замовника ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Національна академія наук України

Код за ЄДРПОУ: 00019270

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 54, м. Київ, 01601, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Розмір організації:

Телефон: 380442343243

VI. Джерела, напрями та обсяги фінансування ДіР

Підстава для проведення ДіР: 34 - договір (замовлення) з центральним органом виконавчої влади, академією наук (головними розпорядниками бюджетних коштів на проведення НДДКР)

Напрямок фінансування: 2.1 - фундаментальні дослідження

Джерела фінансування

7713 - кошти держбюджету

Код програмної класифікації видатків і кредитування (КПКВК): 6541230

Фактичний обсяг фінансування (тис. грн.): 376.200
--

VII. Відомості про ДіР

Назва роботи українською:

Експансія інвазійних та прогресуючих видів як дестабілізуючий чинник функціонування степових екосистем на тлі кліматичних змін

Назва роботи англійською:

Expansion of invasive and progressive species as a destabilizing factor in the functioning of steppe ecosystems against the background of climate change

Реферат українською:

Установлено, що інвазійна складова адвентивної фракції флори центральної частини Правобережного степового Придніпров'я в першому наближенні включає 132 види із 108 родів та 49 родин; за ступенем інвазійної активності вони розподілені на 4 групи. Окремо розглядається «превентивний» список із 7 видів із високим інвазійним потенціалом, які наразі не відмічені в регіоні, але активно поширюються на суміжних територіях. Виявлено специфіку фітоценотичної ролі еунеофіта *Anisantha sterilis* у дестабілізованих природних угрупованнях: вона зводиться до положення превалента (адвентивного домінанта). Інвазійний потенціал виду оцінено як «помірний», оскільки він не виявляє потужного дестабілізуючого впливу на рослинність та біотопи регіону. У складі флори дослідженого регіону виділено шість прогресуючих видів – чотири трав'яних види (*Dipsacus laciniatus*, *D. strigosus*, *Inula helenium*, *Pterotheca sancta*) та два деревних, які мають біоморфу «кущ» (*Crataegus fallacina*, *Prunus stepposa*). Дослідження експансії *Pterotheca sancta* виявили, що наразі цей процес не становить загрози фіторізноманіттю дослідженого регіону. Тенденція до зміни його еколого-ценотичної стратегії (набуття рис експлерентності) пов'язана із сучасними кліматичними змінами. Експансія прогресуючих лігнозних видів (*Crataegus fallacina* та *Prunus stepposa*) у малопорушені зональні угруповання становить високий ризик щодо втрати фіто- та ценорізноманіття степової рослинності через середовищеперетворюючу роль зімкнутих заростей чагарників. З'ясована причина змін територіальної структури рослинного покриву моніторингової ділянки «Степок»: насамперед, вона обумовлена пірогенним фактором. У складі рослинності ділянки виявлена велика кількість дрібноконтурних ценозів із переважанням *Carduus acanthoides*, «вкраплених» у злаковники; зростання фітоценотичної ролі цього археофіта виступає дестабілізуючим чинником функціонування степового резервату.

Реферат англійською:

We ascertained that invasive component of adventive fraction of flora in central part of Right-Bank Steppe Dnieper Area in the first approximation includes 132 species from 108 genera and 49 families; according to degree of invasive activity, they are divided into 4 groups. A “primary” list of 7 species with high invasive potential, which are currently not noted in the region, but are actively spreading in adjacent territories, is considered separately. The specificity of phytocoenotic role of euneophyte *Anisantha sterilis* in destabilized natural communities was revealed: it is reduced to position of prevalent (adventive dominant). The invasive potential of the species is assessed as “moderate”, as it does not have strong destabilizing effect on vegetation and biotopes of region. In composition of flora of studied region, six progressive species were identified – four herbal species (*Dipsacus laciniatus*, *D. strigosus*, *Inula helenium*, *Pterotheca sancta*) and two tree ones having “bush” biomorph (*Crataegus fallacina*, *Prunus stepposa*). Studies of expansion of *Pterotheca sancta* revealed that, now, this process does not threaten the phytodiversity of studied region. The tendency to change its ecological and coenotic strategy (acquiring features of exuberance) is connected with modern climatic changes. Expanding progressive ligneous species (*Crataegus fallacina* and *Prunus stepposa*) into slightly disturbed zonal groups poses high risk to loose phyto- and coenodiversity of steppe vegetation due to environment-transforming role of closed shrub thickets. We revealed the reason for changes in territorial structure of vegetation cover of monitoring site “Stepok”: first of all, it is due to pyrogenic factor. In the vegetation composition of the site, large number of fine-contoured coenoses with

predominance of *Carduus acanthoides*, “interspersed” with grasses, were found; growing phytocenotic role of this archaeophyte acts as destabilizing factor in functioning of steppe reserve.

Індекс УДК: 504.54.062.001.26, 504.54.062(1/9), 502.4(1/9); 502.7(1/9); 502.4(100); 502.7(100); 502.4:001.89; 502.7:001.89, 502.4(477), 504.06, 581.9:581.524.2(477.63)+581.522.4

Коди тематичних рубрик: 87.29.37, 87.29.91, 87.31.91, 87.31.93, 87.03.15.05

Керівники роботи

Власне Прізвище Ім'я По-батькові: Красова Ольга Олександрівна

Науковий ступінь: к. б. н.

Вчене звання:

Ідентифікатор ORCID ID:

Додаткова інформація:

VIII. Наукова (науково-технічна) продукція (НТП)

Назва НТП українською: Технологія: "Комплекс заходів боротьби з амброзією полинолистю із застосуванням механічного та хімічного (негербіцидних речовин) методів (на площі 2 га)"

Назва НТП англійською: Technology: "A complex of measures to combat common ragweed using mechanical and chemical (non-herbicidal substances) methods (on an area of 2 ha)"

НТП, яку передбачалося створити:

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Технології

Галузь застосування: Гірництво, озеленення

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Розроблена технологія комбінованого застосування механічного видалення вегетуючих рослин амброзії полиноистої із обробкою хімічними негербіцидними речовинами. Запровадження комплексу заходів боротьби з застосуванням механічного та хімічного методів потенціює можливість зменшити площі зараження амброзією полинолистю; покращити фітосанітарний та естетичний стан території міста; зменшити кількість випадків захворювання на алергію серед населення; підвищити продуктивність праці людей, схильних до алергічних захворювань.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення стану навколишнього середовища, Підвищення продуктивності праці, Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу: 08.2022

Закінчення етапу: 12.2022

Споживачі продукції: ПРАТ "ЦГЗК"

Перспективні ринки: Гірничі підприємства Криворіжжя

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Монографія (глава та додаток): Шоль Г.Н. Флора великого промислового міста – Кривого Рогу / Т.Ф. Чипиляк, О.М. Зубровська, Г.Н. Шоль. Рослини в урботехногенному середовищі степової зони України. Київ : Талком, 2022. С. 15–98; 338–353.

Назва НТП англійською: Monograph (a chapter and an appendix): Shol H.N. Flora of a large industrial city – Kryvyi Rih / T. F. Chypyliak, O. M. Zubrovska, H. N. Shol. Plants in the urbotechnogenic environment of the steppe zone of Ukraine. Kyiv : Talkom, 2022. P. 15–98; 338–353.

НТП, яку передбачалося створити:

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Методи, теорії, Монографія

Галузь застосування: Освіта, управління з екології і природних ресурсів.

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Глава 1 монографії присвячена дослідженню рослинного покриву Кривого Рогу – одного з найбільших індустріальних міст степової зони України. Висвітлено результати багаторічних досліджень трансформації флори міста, зумовленої кліматичними змінами й урботехногенним навантаженням. У роботі наведені інвазійні види рослин, які розподілені за чотирма групами інвазійної активності, та заходи боротьби з поширенням амброзії полинолистої – виду, який належить до групи видів-трансформерів.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення стану навколишнього середовища

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Впровадження заплановане в 2023 р. та буде продовжене в наступні роки

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції: ЗВО: ДВНЗ "Криворізький національний університет", ЗВО: ДВНЗ "Криворізький державний педагогічний університет"

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Остаточний звіт за темою НДР "Експансія інвазійних та прогресуючих видів як дестабілізуючий чинник функціонування степових екосистем на тлі кліматичних змін "

Назва НТП англійською: Final report on the subject of scientific research work "Expansion of invasive and progressive species as a destabilizing factor in the functioning of steppe ecosystems against the background of climate change"

НТП, яку передбачалося створити:

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Методи, теорії

Галузь застосування: Освіта

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Закладено теоретичні основи моніторингу інвазійної складової флористичного складу рослинності центральної частини Правобережного степового Придніпров'я. Матеріали досліджень мають теоретичну та практичну спрямованість і є актуальними для включення в навчальний процес ЗВО

Соціально-економічна спрямованість НТП: Поліпшення стану навколишнього середовища, Матеріали досліджень мають теоретичну та практичну спрямованість, актуальні для включення в навчальний процес ЗВО

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу: 01.2022

Закінчення етапу: 12.2022

Споживачі продукції: ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Перспективні ринки: ЗВО

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

ІХ. Бібліографічний опис

Шоль Г.Н. Флора великого промислового міста – Кривого Рогу / Т.Ф. Чипиляк, О.М. Зубровська, Г.Н. Шоль. Рослини в урботехногенному середовищі степової зони України. Київ : Талком, 2022. С. 15–98; 338–353.

Красова О.О., Шоль Г.Н., Павленко А.О., Шкута С.І. Інвазії *Anisantha sterilis* (L.) Nevski в рослинні угруповання Криворіжжя. Екологічні науки. 2022, № 6(45). С.

Lysohor L., Krasova O. Communities by *Botriochloa ischaemum* (L.) Keng, in natural and industrial landscapes of the Inhulets river basin (Steppe zone of Ukraine). Plant communities in changing environment: 30th Conference of the European Vegetation Survey (Bratislava (Slovakia), May 9–13, 2022. P. 65.

Х. Заключні відомості

Керівник юридичної особи

Бойко Людмила Іванівна

к. б. н., 03.00.05

Перелік осіб-виконавців

Баранець Микола Олександрович

(к. б. н., 03.00.05)

Красова Ольга Олександрівна

(к. б. н., 03.00.05)

Павленко Анатолій Олегович

Петрушкевич Юлія Миколаївна

(к. б. н., 03.00.16)

Шевчук Наталія Юріївна

(к. б. н., 03.00.16)

Шкута Світлана Іванівна

Шоль Галина Назарівна

(03.00.05)

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Шоль Г.Н.

Телефон

+38 (097) 674-82-79

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

